Notulen concept

Buitengewone vergadering van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum	:	28 maart 2019
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig: Mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), dhr. R.J.P. Baljeu (FvD), dhr. D.J. van den Berg (FvD), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. J.H.M. Bond (CDA), dhr. M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), mw. S.S. Doevendans (PvdA), dhr. J.W. Dulfer (GL), mw. A. Er (GL), dhr. G.E.E. Everduim (DENK), mw. A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), dhr. J. Gringhuis (GL), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. W. Hoogervorst (SP), dhr. E.W.J. Jensen (FvD), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. N. Kaptheijns (PVV), mw. S. Klaassen (D66), dhr. M.C.A. Klein (CU), mw. R.P.M. Kocken (GL), dhr. G.H.J. Kohler (FvD), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Ines Kostić (PvdD), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), mw. C.R. Larson (VVD), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. C.J. Loggen (VVD), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel (FvD), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), mw. A. Nanninga (FvD), mw. Z. Pels (GL), mw. E.A.S. Rommel (VVD), dhr. E.M.A. Smaling (SP), mw. W. van Soest (50PLUS/PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. A. Tekin (PvdA), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. J. Vastenhouw (FvD), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), mw. N.M. van der Waart (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), mw. I. Zaal (D66), dhr. G.R. Zaal (GL), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

Afwezig:

Agenda **Paginanummer**

1.	Opening en mededelingen	02
2.	Beëdiging leden van Provinciale Staten	02
3.	Regeling van werkzaamheden, vaststellen primus bij hoofdelijke Stemming en vaststelling van de agenda	05
4.	Debat over de duiding van de verkiezingsuitslag	05
5.	Sluiting	20

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik open deze buitengewone vergadering en heet iedereen van harte welkom, ook een warm welkom aan familie en vrienden op de publieke tribune of aan degenen die thuis meekijken, dat kan ook, want alles wat wij hier zeggen, wordt uitgezonden. Ik verzoek u uw mobiele telefoons tijdens deze vergadering op stil te zetten. U begrijpt dat de vandaag aan u toegewezen plaats in de Statenzaal van tijdelijke aard is. Het presidium, het overleg van de fractievoorzitters, zal zich in de eerste vergadering op 15 april a.s. buigen over een definitief vlekkenplan van de Statenzaal. Het wordt voor mij enorm wennen, allemaal nieuwe namen. Ik was na drie maanden net een beetje rond met de oude namen, maar met 37 nieuwe Statenleden wordt dat even puzzelen, dus neemt u mij niet kwalijk als ik soms in de snelheid een verkeerde naam noem, maar dat corrigeer ik direct. Van harte gefeliciteerd met het feit dat u hier zit, 37 nieuwe Statenleden maar dat betekent ook een aantal bekende gezichten. U heeft van de Statengriffie een mooi bosje tulpen gekregen en de PvdA bood gisteren rozen aan, maar nu moeten we ze zelf gaan planten zie ik. Ik heb begrepen dat als het eenmaal goed bloeit, het vier jaar blijft groeien. Ik deel u mede dat wij geen bericht van verhindering hebben ontvangen. Iedereen is er en ik hoop dat wij dat de komende vier jaar zo kunnen houden. We hebben vandaag een jarige onder ons, mevrouw Gielen van GL, van harte proficiat met uw 20e verjaardag. Dat is toch mooi om op de dag van de installatie jarig te mogen zijn.

2. Beëdiging leden van Provinciale Staten

De **VOORZITTER**: Provinciale Staten hebben in de oude samenstelling gisteren 27 maart 2019 afscheid genomen en besloten de 55 nieuw benoemde Statenleden als lid van Provinciale Staten toe te laten. De commissie geloofsbrieven die uw geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden heeft onderzocht, heeft dit geadviseerd aan PS en het is gelukkig overgenomen. Bij een aantal van u is geconstateerd dat er ook verantwoordelijkheden kunnen zijn, nevenfuncties. Ik wil u erop wijzen dat u altijd zelf verantwoordelijk blijft om mogelijke conflicten in de gaten te houden en als het conflicteert met besluitvorming in PS, dat u daarvoor op gepaste wijze maatregelen neemt. Verder waren er geen beletselen. Ik stel u daarom thans in de gelegenheid de in artikel 14 van de Provinciewet bedoelde eed of verklaring en belofte in mijn handen af te leggen. Ik wil u allemaal verzoeken te gaan staan. Ik zal u eerst de formule van de eed en de verklaring en belofte voorlezen: “Ik zweer of verklaar dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer of verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer of beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.” Ik noem zo uw namen op in alfabetische volgorde. De persoon waarvan ik de naam noem, wordt verzocht mij te antwoorden. Indien u de eed wenst af te leggen, verzoek ik u onder het opsteken van de voorste twee vingers van de rechterhand uit te spreken de woorden:

"Zo waarlijk helpe mij God Almachtig" of indien u de verklaring en belofte wenst af te leggen, verzoek ik u uit te spreken de woorden: "Dat verklaar en beloof ik".

mw. Alberts-Oosterbaan (SP): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Baljeu (FvD): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Van den Berg (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
mw. Bezaan (PVV): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Bond (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Cardol (GL): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Carton (PvdA): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Deen (PVV): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Dekker (FvD): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Dessing (FvD): Dat verklaar en beloof ik
mw. Doevendans (PvdA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Dulfer (GL): Dat verklaar en beloof ik
mw. Er (GL): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Everduim (DENK): Dat verklaar en beloof ik
mw. Gielen (GL): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Van Gilse (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Gringhuis (GL): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Heijnen (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Hollebeek (PvdD): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Hoogervorst (SP): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Jensen (FvD): Dat verklaar en beloof ik
mw. Kaamer van Hoegee (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Kanik (D66): Dat verklaar en beloof ik
mw. Kapitein (D66): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Kaptheijns (PVV): Dat verklaar en beloof ik
mw. Klaassen (D66): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Klein (CU): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
mw. Kocken (GL): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Kohler (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
mw. Koning-Hoeve (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
Ines Kostić (PvdD): Dat verklaar en beloof ik
mw. Kuiper-Kuijpers (CDA): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
mw. Larson (VVD): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Leerink (PvdA): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Loggen (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Van der Maas (VVD): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Mantel (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
mw. Van Meerten-Kok (VVD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
mw. Nanninga (FvD): Dat verklaar en beloof ik
mw. Pels (GL): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig

mw. Rommel (VVD): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Smaling (SP): Dat verklaar en beloof ik
mw. Van Soest (50PLUS/PvdO): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Steeman (D66): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
mw. Strens (D66): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig
dhr. Tekin (PvdA): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Terwal (VVD):Dat verklaar en beloof ik
mw. Vastenhouw (FvD): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Voskuil (PvdA): Dat verklaar en beloof ik
mw. De Vries (PvdA): Dat verklaar en beloof ik
mw. Van der Waart (GL): Dat verklaar en beloof ik
dhr. De Wit (VVD): Dat verklaar en beloof ik
mw. Zaal (D66): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Zaal (GL): Dat verklaar en beloof ik
dhr. Zoon (PvdD): Dat verklaar en beloof ik

De **VOORZITTER**: Dan bent u zojuist allemaal geïnstalleerd als Statenlid voor de Provincie Noord-Holland. Van harte gefeliciteerd. U zag mij zo nu en dan nog even zoeken want ik heb het schema niet voor mij liggen waar iedereen zit, maar dat moet u mij niet euvel duiden, dat wordt nog even wennen. Gisteravond, dames en heren, namen we afscheid van het oude PS. Vandaag zijn er andere dingen aan de orde. Nogmaals van harte gelukgewenst met uw benoeming tot lid van Provinciale Staten van Noord-Holland. De stemgerechtigde inwoners van Noord-Holland hebben u gekozen tot volksvertegenwoordiger. Een eervol ambt. De inwoners hebben met hun stem vertrouwen aan u gegeven en daarmee het mandaat om gedurende de komende jaren naar uw beste inzicht hun belangen te behartigen. Met andere woorden: op uw schouders rust de door de kiesgerechtigde Noord-Hollanders toevertrouwde zorg voor ruim 2,8 miljoen inwoners. U zult de komende vier jaar besluiten nemen waarvoor de Noord-Hollander niet bij een ander kan aankloppen. Deze bestuurlijke monopoliepositie brengt een bijzondere verantwoordelijkheid met zich mee. Dan doel ik op het feit dat de legitimiteit van zowel het besluit als van degene die dat besluit heeft genomen, gewaarborgd dient te zijn. Uiteraard geldt dat ook voor de leden van Gedeputeerde Staten, voor de commissaris van de Koning en voor de ambtelijke organisatie. Het betekent in ieder geval dat de provinciale bestuursorganen en de ambtelijke organisatie volstrekt integer en transparant dienen te handelen, wil er van legitimiteit sprake zijn. Het onderwerp integriteit, dames en heren, zal bij uw inwerkprogramma meermalen besproken worden. Integer handelen van Statenleden, duo-commissieleden, Gedeputeerde Staten en de commissaris wordt uiteraard als uitgangspunt verondersteld. Toch is het goed en misschien zelfs noodzakelijk om integer handelen in regels vast te leggen. Dat is gebeurd in de Gedragscode voor allen die ik net noemde. De Gedragscode geeft aan hoe te voorkomen dat belangenverstrengeling, verkeerde omgang met informatie, geschenken en diensten, bestuurlijke uitgaven, onkostenvergoedingen, buitenlandse reizen en voorzieningen een rol in het bestuurlijk handelen gaan spelen. Ook voor de omgekeerde situatie geldt dat, namelijk als het gaat om beoordeling van personen met wie en organisaties waarmee de provincie van plan is een zakelijke relatie aan te gaan. Hiervoor bestaat de wet Bevordering Integriteitsbeoordeling Openbaar Bestuur, ofwel de wet BIBOB. Deze wet

beschermt de provincie tegen het risico dat zij onbedoeld criminele activiteiten faciliteert. Ik doel dan op fraude met afvalstromen of het witwassen van illegaal verkregen vermogen. Statenwerk kost veel tijd. Hoe tijdrovend misschien ook, het Statenwerk geeft ook vaak energie. Bovendien verrijkt het je kennis, brengt het je in contact met onbekende zaken en verschijnselen en ontmoet je veel mensen van diverse pluimage. Beste Statenleden, vier jaren van politiek bedrijven ten behoeve van de bevolking van Noord-Holland liggen voor u. U gaat met elkaar in politiek debat. U laat belangstellenden live of via internet zien waar u voor staat en hoe u over zaken denkt. U zult bij uw collega's moeten aftasten of en zo ja waar de ruimte zit om over diverse kwesties of hete hangijzers overeenstemming te bereiken. De inhoudelijke voorbereiding in Statencommissies is daarbij altijd belangrijk geweest. Hoe deze er in de nieuwe periode uit gaan zien, is nog niet bekend. Dit zal hoog op de agenda staan van de eerste vergadering van het Presidium, het bestuur van PS. Tot slot. De drukke campagnetijd en de verkiezingen zijn voorbij. Het politieke landschap is veranderd. Ik hoop dat u vol goede energie en met plezier uw werk hier, het politieke debat, zult oppakken. Hoe meer levendigheid en enthousiasme u aan dat debat meegeeft, hoe groter de belangstelling zal zijn bij de media en bij de inwoners. U gaat vanaf vandaag vol goede moed aan de slag. Ik spreek de wens uit dat het Statenwerk u brengt waar u op hoopt. Alle succes gewenst met uw werk in dit prachtige provinciehuis en ik, de griffie, de ambtelijke organisatie en GS zien gezamenlijk uit naar een goede en prettige samenwerking. Dank u wel.

3. Regeling van werkzaamheden, vaststellen primus bij hoofdelijke stemming en vaststelling van de agenda

De **VOORZITTER**: Op grond van artikel 18 van het Reglement van Orde dient voor aanvang van de vergadering door het lot bepaald te worden met welk Statenlid een hoofdelijke stemming dient aan te vangen, waarna deze stemming verder plaatsvindt op volgorde van binnenkomst. De primus voor de huidige vergadering is nummer 17, de heer Kanik (D66). Dat is toch mooi de eerste keer.

4. Debat over de duiding van de verkiezingsuitslag

De **VOORZITTER**: Op verzoek van de fractie GL wordt voorgesteld agendapunt "Debat over de duiding van de verkiezingsuitslag" aan de agenda toe te voegen. Ik wil mevrouw Pels vragen dit verzoek toe te lichten en daarna zullen wij stemmen. Vervolgens ga ik uitleggen hoe wij het debat gaan voeren als u besluit om het debat toe te voegen aan de agenda.

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter. Door middel van dit debat nodigen wij alle partijen uit om een duiding te geven aan de verkiezingsuitslag. Wat ziet u als de grootste uitdagingen? Wat zijn aandachtspunten in het verdere proces? Wij wisselen daar graag met u van gedachten over vandaag. Wij vinden dit belangrijk omdat er zo helderheid en openheid komt over waar de partijen staan. GL staat voor een open politiek, die zich inzet om de inwoners zoveel mogelijk te informeren over en te betrekken bij de keuzes die hier worden gemaakt en ons lijkt dit een mooie eerste stap.

De **VOORZITTER**: Ik ga de Statenleden vragen of u kunt instemmen met dit voorstel. Ik verzoek de tegenstanders de vinger op te steken. Dat zijn de fracties FvD en PVV, daarmee is het debat aangenomen. Ik wil even met u de vergaderorde doornemen. Normaal gelden er bij een debat allerlei regels en spreektijden, die hebben wij nu niet. Het leek mij voor vanavond niet nodig. U heeft per fractie een woordvoerder aangewezen en zij hebben zich aangemeld. Ik heb hier een aantal namen voor mij liggen. Het is gebruikelijk dat de aanvrager van het debat als eerste het woord krijgt, dat is mevrouw Pels (GL). Vervolgens wordt iedereen gevraagd om vooraan zijn of haar zegje te doen. Ik zal een tweede termijn toestaan en in die termijn kunnen wij vooral met elkaar de interruptie opzoeken, zodat u in ieder geval de gelegenheid krijgt in de eerste termijn uw volledige tekst voor zover u die heeft voorbereid, uit te spreken. Ik vind het een goede zaak om in dit eerste debat goed naar elkaar te luisteren, omdat wij vooral willen duiden hoe wij naar de verkiezingen kijken.

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter. Allereerst een warm welkom aan eenieder die voor het eerst plaatsneemt in PS van Noord-Holland. Wij kijken uit naar de samenwerking de komende vier jaar. Wij zijn dankbaar voor het vertrouwen dat wij hebben gekregen van de kiezer, dankbaar voor al het harde werk van onze geweldige vrijwilligers en dankbaar voor alle mooie gesprekken die wij met Noord-Hollanders hebben gehad. Het was een prachtige campagne. Voor het eerst was klimaat het verkiezingsthema, een thema dat de verschillen tussen partijen laat zien, maar vooral ook verbroedert. Eerst gaven duizenden scholieren het goede voorbeeld bij de klimaatstaking en vervolgens liepen wij samen met 35.000 mensen in de klimaatmars, verkleumd tot op het bot maar met een hart gevuld met hoop. Een nieuwe meerderheid is opgestaan en die hoop en die nieuwe meerderheid maken ons strijdbaar. In onze provincie staan wij voor grote uitdagingen. GL staat voor een duurzaam Noord-Holland. Wij gaan de klimaatverandering stevig aanpakken, de energietransitie is een grote operatie maar biedt ook vele kansen, bijvoorbeeld de kans om vele groene banen te creëren. Zo zorgen wij voor een duurzame toekomst. Iedereen moet mee kunnen doen, wij zullen ervoor zorgen dat niemand achterblijft. De lasten worden dus eerlijk verdeeld en grote bedrijven worden verplicht een stevige bijdrage te leveren. GL staat voor een groen Noord-Holland. Wij beschermen onze kwetsbare natuur en blijven onverminderd ambitieus in het afronden van het Natuurnetwerk. Zoals onze CdK gisteren al zei, de Noord-Hollander maakt zich zorgen over zijn leefomgeving, een thema als gezonde lucht staat hoog op de agenda en GL wil hier de komende periode grote stappen in gaan zetten. GL staat ook voor een sociaal Noord-Holland, wij gaan de tegenstellingen in de maatschappij bestrijden door samen met bewoners de grote uitdagingen het hoofd te bieden, discriminatie tegen te gaan en ongelijkheid tussen mannen en vrouwen aan te pakken. Voor GL heeft elke inwoner van Noord-Holland ongeacht afkomst, geslacht, seksuele voorkeur of politieke kleur waarde. Mensen die moeten vluchten voor oorlog of geweld, verwelkomen wij in onze provincie. Nieuwkomers zijn onderdeel van onze maatschappij en doen vanaf dag een mee. GL is er klaar voor. Wij zien de kans om de nieuwe meerderheid die is ontstaan in de maatschappij en hier in de Staten, een stem te geven in een nieuwe coalitie. Wij staan dus klaar om bestuursverantwoordelijkheid te nemen. Tegelijkertijd respecteren wij de positie van de grootste partij en geven ruimte aan het lopende informatieproces. Gelukkig is er vandaag meer helderheid gekomen over de opdracht en het

verloop van het proces, waarvoor dank. Wij missen echter nog inzicht in de standpunten van FvD met betrekking tot de provinciale taken. Wij hopen dat zij in dit debat meer inzicht kunnen verschaffen. Hier in PS maar ook in onze maatschappij staan wij voor een grote uitdaging. De uitslag laat zien dat de Noord-Hollander toe is aan verandering, maar tegelijkertijd staan de twee winnaars van deze verkiezingen inhoudelijk lijnrecht tegenover elkaar. En daarom richt ik mij graag nog even tot de inwoners van onze provincie. Voor eenieder die zich bedreigd voelt door de uitslag van deze verkiezingen vanwege kleur, geslacht of politieke voorkeur weet dat GL naast u staat, maar precies hetzelfde geldt voor alle inwoners die zich zorgen maken over de grote kosten van de klimaatmaatregelen. Wij beseffen hoe groot de opgave is en zien het als onze verantwoordelijkheid dit voor eenieder draagbaar te laten zijn. GL is hoopvol, strijdbaar en klaar voor het dragen van bestuurlijke verantwoordelijkheid voor een duurzaam, groen en sociaal Noord-Holland.

De heer **DEEN** (PVV): Voorzitter. Er is een verzoek binnengekomen van GL om het duiden van de verkiezingsuitslag vanavond te agenderen. Wat eigenlijk een leuk feestje moet zijn voor de nieuwe Statenleden, krijgt hierdoor toch weer een politiek tintje. Dat vinden wij jammer. Ook wat exact de bedoeling is van het duiden van de verkiezingsuitslag is ons niet helemaal duidelijk. Er is immers door de kiezer al een overduidelijk signaal afgegeven dat wat ons betreft, redelijk eenvoudig te duiden valt. De burgers van Noord-Holland hebben gesproken en het lijkt ons evident dat de winnaar van de verkiezingen en de grootste partij van de Staten van Noord-Holland het initiatief neemt. In het kennismakingsgesprek van afgelopen maandag is duidelijk geworden dat de winnaar van de verkiezingen een informateur voor ogen heeft en niemand wenst uit te sluiten in hun zoektocht naar een werkbare meerderheid. Allemaal niets nieuws eigenlijk en ook weinig verrassend, zo hoort het te gaan wat ons betreft. Wij zijn in ieder geval uitermate benieuwd naar het vervolg van deze coalitievorming. De PVV staat in ieder geval open voor iedere vorm van samenwerking waarbij wij wel willen zeggen dat het item voor de komende vier jaar, het klimaatakkoord, wat ons betreft direct de shredder in kan.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan mevrouw Van Soest van 50plus/PvdO en het is tevens haar maidenspeech, dus u mag niet geïnterrumpeerd worden.

Mevrouw **VAN SOEST** (50plus/PvdO): Voorzitter. Ik heb mij enigszins verbaasd dat deze discussie vanavond al gaat plaatsvinden. Wij hebben uiteraard een wensenlijstje maar dat zullen wij overhandigen aan de informateur, dus wij geven nog niks prijs vanavond. Ik had eigenlijk gedacht dat dit op een volgende vergadering zou plaatsvinden, dat is namelijk gebruikelijk en niet nu. Mijn collega's zeiden van, het is waarschijnlijk iets voor de bühne. Dus bij deze, ik zal niet deelnemen aan het debat.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Voorzitter. Het is fijn om hier weer te staan. Het is even wennen om vanaf de andere kant op te komen lopen en niet van de linkerkant van mij. Ik ben blij dat wij vandaag dit debat aangaan en ik ben blij dat GL het heeft geagendeerd, want laten wij wel zijn, wij zitten hier met elkaar om politiek te bedrijven, dus laten wij daar dan ook meteen op de eerste vergadering mee beginnen, het is een feestje, maar het is ook het feestje der democratie en het

is goed om elkaar meteen al even te leren kennen. Mijn duiding van de uitslag. Laat ik beginnen met de twee winnaars te feliciteren, want wij hebben twee grote winnaars, FvD en GL. Een winnaar op rechts en een winnaar op links en de verschillen zijn minimaal, ik geloof ongeveer 700 stemmen. Dus deze twee trekken wat mij betreft gelijk op in de winst. Naast FvD als nieuwkomer, verwelkomen wij ook DENK. Het is fijn jullie erbij te hebben. Wij constateren ook dat de coalitie de meerderheid heeft verloren, zowel hier in dit huis als landelijk. D66 heeft daarmee ook zetels verloren, maar als optimist vinden wij dat wij met zes zetels een stevige positie in het midden tussen links en rechts hebben en die gaan wij ook inzetten als brug voor de toekomst. D66 gunt Noord-Holland een progressieve coalitie, die de uitdagingen waar Noord-Holland voor staat, met optimisme aangaat. Dat betekent kansen grijpen op het gebied van de energietransitie, de landbouwsector hervormen naar natuurinclusief, de woningnood oplossen en de biodiversiteit te laten stijgen, een coalitie die economie en ecologie in balans brengt en samenwerkt met ondernemers, inwoners, gemeenten, waterschappen, het Rijk en Europa. Een bestuur dat de diversiteit in Noord-Holland omarmt en niet polariseert. Iedereen is in dit huis welkom en iedereen is gelijk en moet zichzelf kunnen zijn. D66 heeft zin in een nieuwe periode en met inachtneming van wat ik hiervoor heb gezegd, is D66 bereid om bestuurdersverantwoordelijkheid te nemen. De bal ligt nu echter bij de grote partijen en gezien de uitdagingen waar Noord-Holland voor staat, hopen wij dat er enig gevoel voor urgentie bestaat.

De heer **LOGGEN** (VVD): Voorzitter. Vanavond hebben wij een bijzondere avond. Niet alleen mogen wij 37 nieuwe Statenleden in ons midden welkom heten, maar is ons ook gevraagd om duiding te geven aan de uitkomst van de verkiezingen van vorige week woensdag. Wij hebben een aardige verschuiving gezien in het provinciale politieke landschap, niet alleen in Noord-Holland maar ook in de rest van Nederland. De verkiezingen in Noord-Holland hebben twee grote winnaars opgeleverd: FvD en GL, maar ook DENK doet zijn intrede in de provincie. Het is daarom gepast om deze winnaars nogmaals te feliciteren met hun overwinning. Normaal gesproken feliciteer je de winnaars ook met hun goed gevoerde campagne, maar nu is het bijzondere dat een van de winnaars helemaal geen programma had voor de verkiezingen. Ik begrijp dat men dat nu alsnog aan het schrijven is, maar het heeft ook helemaal geen campagne gevoerd. Het heeft de kiezer kennelijk niet uitgemaakt en dat is wel een signaal dat wij als bestaande politieke partijen ons moeten aantrekken. Via onze partijstructuur zal ik het intern duiden en zal ik mijn best doen om hier ook in de toekomst lering uit te trekken. De kiezer heeft gesproken en Noord-Holland zal bestuurd moeten worden. De grote uitdagingen in de provincie vragen om handelen, wij kunnen ons niet veroorloven elkaar de tent uit te vechten of heel lang te gaan kissebissen over nieuw en oud zeer of te treuren over zetelverlies. De mobiliteit, de energietransitie, de klimaatagenda, woningbouw, werkgelegenheid en bodemdaling, zo maar wat onderwerpen die vragen om snel en doortastend handelen van een nieuw college. Om te komen tot een vruchtbare samenwerking in welke vorm dan ook met FvD is het voor de VVD belangrijk dat men afstand neemt – en dat heeft men gedaan bij monde van de lijstrekker – van een aantal uitspraken van haar landelijke leider over een paar ethische kwesties, zoals de opmerking over de rol, capaciteit en positie van de vrouw maar ook over de opmerking die verband legt tussen ras en intelligentie. Het verheugt mij dan ook om afgelopen maandag van de heer Dessing te vernemen dat hij niet

achter dergelijke opmerkingen staat en graag beoordeeld wil worden op zijn inbreng hier in PS. In mijn optiek neemt hij dus afstand van dergelijke uitspraken. Hiermee is voor mijn fractie een belangrijk obstakel weggenomen om te komen tot een mogelijke samenwerking om in ieder geval de gesprekken te kunnen voeren met FvD. Dat hebben wij vandaag de informateur laten weten. Wij sluiten geen partijen uit en wij vinden dat de informateur in eerste aanleg coalities moet onderzoeken die het meest recht doen aan de verkiezingsuitslag. Daarom zijn wij van mening dat de eerste gesprekken gevoerd moeten worden met GL en FvD waarbij ik mij realiseer dat de nieuwe uitspraken van de heer Baudet met betrekking tot het meldpunt voor linkse leraren niet bijdragen aan een constructieve en welwillende houding tussen deze twee partijen. Maar goed, indien een informateur erin slaagt om een solide basis tussen deze twee winnaars tot stand te brengen, is de VVD bereid om aan te schuiven. Indien de VVD gaat deelnemen aan een coalitie, is het voor ons belangrijk dat deze coalitie stoelt op een meerderheid en een te vormen coalitie aantoonbaar stabiel is, dat er voldoende VVD-signatuur terug te vinden is in een nieuw te sluiten coalitieakkoord. Wij wensen die informateur veel wijsheid toe en verder verwelkomen wij al onze nieuwe collega's en kijken uit naar een vruchtbare samenwerking met u allen in dit huis.

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. De PvdD ziet een vergroening, een vergroening in Den Haag om de verplichtingen van Parijs na te komen, wel onder druk van Urgenda overigens. Maar wij zagen de vergroening ook in de aanloop naar de verkiezingen, in de verkiezingsprogramma's van vele partijen. Het klimaat, natuur en leefomgeving zijn belangrijk geworden. De kiezer heeft duidelijk gekozen voor groener en voor iets anders. Feit is dat het beleid van de vorige periode heeft verloren. Het vorige beleid geënt op economische groei en met de focus om primaire kerntaken tot een minimum uit te voeren, het beleid dat stug volgehouden is tot het bittere eind, is verworpen door de kiezer. Dit roept op tot een flexibeler en meer betrokken overheid die het opneemt voor de leefomgeving. Dat wat wij ook terugzagen bij veel belangengroepen die ons tijdens de verkiezingen uithoorden, van de bewoners van Wijk aan Zee tot Amstelland, maar ook de natuurorganisaties zochten niet alleen visie van ons, maar ook aanpak. Na de verkiezingen blijkt de partij iets anders aan ons te vragen wat er moet gebeuren. Wij kunnen niet anders concluderen dan dat de stem op FvD vooral een proteststem is geweest. Zo anders is de duidelijke stem op groen, op dat punt zijn wij zeer verheugd met de groei die wij hebben meegemaakt van 4,8% naar 6,1% en de stemmen die wij hebben gekregen van de kiezers. Maar wij zien ook dat de in onze ogen lichtere groene partijen, zoals CU en DENK, ook een mooie en uitzonderlijke groei hebben gekregen. Als we de uitslagen van de dalers en stijgers optellen, dan is onze conclusie dat men zich zorgen maakt, niet direct over de dag van morgen maar over de dag van over tien jaar, waarvoor nu actie moet worden ondernomen, nu het nog kan. In deze transitie ziet de PvdD zijn rol, het verduurzamen van Noord-Holland, een inclusieve samenleving waarin wij goed zorgen voor alles wat leeft. De kiezer heeft gesproken.

De heer **KLEIN** (CU): Voorzitter. Als het doel van dit debat is om de verkiezingsuitslag te duiden, dan denk ik dat we te hoog grijpen, want is het niet een illusie om een boodschap proberen te destilleren uit de 1,17 miljoen stemmen die zijn uitgebracht en is het wel reëel om te verwachten dat wij een week na de verkiezingen de dynamiek van de politieke ontwikkelingen al helemaal kunnen begrijpen? Echt inzicht komt vaak pas achteraf en ik geloof dat een Duitse filosoof daar

een mooie uitspraak over gedaan heeft. Daarom van mijn kant niet zoveel duiding, maar wel een aantal observaties en conclusies die wij eraan verbinden voor de korte en misschien iets langere termijn. De eerste observatie is dat FvD de grootste partij is geworden en onze conclusie is dat het niet meer dan logisch is dat FvD het initiatief neemt voor een informatieronde om te zoeken naar een coalitie waarvan FvD deel uitmaakt. Onze tweede observatie en die is al eerder genoemd, is dat FvD de verkiezingen gewonnen heeft zonder dat duidelijk is wat de concrete ideeën voor de provincie zijn. Mijn fractie verbindt daar twee conclusies aan. De eerste is een hele feitelijke maar ook wel vergaande, de ideeën van FvD kunnen niet richtinggevend zijn voor het beleid dat wij met elkaar gaan vaststellen. En de tweede conclusie, ook al tasten wij nog in het duister over wat FvD precies wil, er leeft blijkbaar wel een sentiment onder de kiezers dat FvD heeft weten aan te spreken. Ik denk dat daar een opdracht ligt voor ons allen, om in gesprek te blijven met elkaar in de samenleving. Niet praten over, maar met elkaar. Mijn derde observatie, de overgrote meerderheid van mensen heeft gekozen voor partijen die de opgave om klimaatverandering tegen te gaan, zeer serieus nemen. Onze conclusie is dan ook dat een eerlijke energietransitie een belangrijk speerpunt moet worden van het beleid van de provincie in de komende jaren. De vierde observatie, de grote winnaars van de verkiezingen tonen een toenemende polarisatie in de maatschappij, zowel op links als op rechts zijn partijen enorm gegroeid. Maar ik geloof niet dat een verdere polarisatie de oplossing van de problemen waar wij voor staan, dichterbij brengt. Daarom verbinden wij daar de conclusie aan dat wij moeten zoeken naar een brede coalitie, zodat wij samen en met groot draagvlak besluiten kunnen nemen. Tot slot onze vijfde observatie en de eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat het eigenlijk de eerste observatie was die ik deed, is dat de CU gegroeid is met 41% in stemmen. De conclusie die wij daaraan verbinden is dat een constructieve, open en transparante manier van politiek bedrijven wordt gewaardeerd en wij willen ons daar graag in de provincie ook voor inzetten. Ten slotte, ik zou die constructieve bijdrage graag concreet willen maken, nu ook in constructieve bijdrage aan het proces. Omdat FvD kampt met het probleem dat ze niet precies weet wat ze wil met de provincie, willen wij daarbij een handje helpen. Daarom heb ik een cadeautje, een prachtig uitgewerkt plan van 56 pagina's over hoe wij de provincie zouden kunnen inrichten. Ik bied dat graag aan de heer Dessing aan.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. In de media is de uitslag van de verkiezingen in Noord-Holland veelvuldig geanalyseerd en nu is het dan eindelijk onze beurt om duiding te geven. Er is best wat veranderd in Noord-Holland. Een partij die voorheen niet in de Staten vertegenwoordigd was, is de grootste geworden en de voorheen zevende partij, GL, de tweede. Het CDA feliciteert alle winnaars, FvD, GL en DENK. Maar wij feliciteren alle fracties en alle Statenleden die zojuist zijn beëdigd. Ook al hebben partijen in zetels verloren, nog steeds hebben wij allemaal een groot aantal stemmen vergaard. Inwoners van Noord-Holland die op ons vertrouwen om de juiste keuzes te maken voor de provincie en te zorgen voor een goed en stabiel bestuur, een grote verantwoordelijkheid die wij allemaal hebben bevestigd met de eed of de belofte. Hoe nu verder? Het CDA past bescheidenheid. FvD heeft als grootste partij het initiatief genomen en deze middag heeft een delegatie van mijn fractie kort met de door hen aangewezen informateur gesproken. Wij hebben aangegeven dat het CDA bereid is om verantwoordelijkheid te nemen, maar niet tegen elke prijs. Daarbij is het voor ons belangrijk zowel naar de inhoud als naar het

maatschappijbeeld te kijken. In de provinciale verkiezingscampagne ging het vooral over twee thema's: woningbouw en klimaat. De verschillen waren duidelijk. Het ging soms hard tegen hard. Wij willen meer ruimte voor gemeenten voor woningbouw en een provincie met kleur op de wangen. Oplossingen voor het klimaat kunnen alleen als ze realistisch, haalbaar en betaalbaar zijn. Aan onbetaalbare en onrealistische maatregelen die worden afgewenteld op bedrijven en op de portemonnee van de inwoners in het klimaatfanatisme van links en aan de categorische ontkenning van de klimaatverandering op rechts heeft niemand iets. Daar moeten wij elkaar in het midden vinden. Doordat wij alle standpunten van partijen kennen, bijna allemaal, kan de informatie echt beginnen. Wij gaan zoals altijd uitruilen op inhoud en de waarheid ligt vaak in dat midden, overigens zoals het CDA het graag ziet. Ik roep de partijen die hun standpunt nog niet hebben bepaald, op dat snel te doen. Pas dan kunnen wij serieus aan de slag met de Noord-Hollandse standpunten. Het gaat ook over de toekomst van de Noord-Hollandse samenleving. De steeds verdergaande verruwing, individualisering en het gebrek aan compassie met de medemens is het CDA al jaren een doorn in het oog. Wij staan voor een samenleving waar mensen omkijken naar elkaar en naar de aarde, waar met respect wordt omgegaan met ieders mening en visie en een samenleving waar iedereen kan meedoen. Het gemak waarmee zorgvuldig opgebouwde waarden en omgangsvormen worden afgebroken baart ons grote zorgen. Hoe politieke partijen zich uiten in het publieke debat zegt namelijk ook iets over de mate van zorgvuldigheid in bestuur. Nederland is een coalitieland en niemand van ons krijgt ooit helemaal zijn zin. En dat is maar goed ook. Het is aan de politiek om dat principe te verdedigen en niet de illusie te wekken dat het door compromissen allemaal de verkeerde kant opgaat. Het worden interessante tijden, zoals gezegd past het CDA bescheidenheid. Wij sluiten niemand uit en zijn altijd bereid te praten als partijen met ons willen bouwen aan een Noord-Holland waar iedereen zich thuis kan voelen. Als wij het over dat principe eens zijn, praten wij verder over de inhoud.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Dessing en het is zijn maidenspeech.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter. Wat een eer om hier te mogen staan en wat een feest voor de democratie dat FvD vanuit het niets met negen zetels in de provincie zitting neemt. Ik ben enorm trots op mijn fractie en ik ben enorm trots op het mandaat dat 178.717 kiezers in Noord-Holland ons hebben gegeven, waarvoor enorme dank. 178.717 kiezers die voldoende hadden aan ons verkiezingsprogramma dat wel degelijk online staat. 178.717 waarachtige stemmen en geen proteststemmen, stemmen van mensen die verandering willen, die graag willen zien dat ook in de provincie het geluid van FvD wordt vertegenwoordigd. Afgelopen maandag hebben wij voor het eerst kennis met elkaar gemaakt. Ik moet niet zeggen dat het meteen een erg warm bad was, het was ook geen koude douche, maar het is duidelijk dat wij even moeten wennen aan elkaar en we gaan elkaar ook allemaal leren kennen de komende tijd. U gaat mijn fantastische fractie leren kennen. Mijn fractie die bestaat uit mensen die serieus aan de slag willen, die bestaat uit mensen uit het gebied van de politie, marechaussee, onderwijs, een voormalige ceo van de Rabobank, mensen die weten waar zij voor staan, die graag aan de slag willen. Afgelopen maandag hebben wij het formatieproces opgestart. De informateur heeft dit informatieproces opgestart. In afwachting van de afronding van dat proces lijkt het mij nu niet opportuun om inhoudelijk verder de discussie aan te gaan en wachten wij op het verslag van de informateur voordat wij

inhoudelijk commentaar zullen geven. FvD is hier aanwezig voor de komende vier jaar in deze zaal en wen er maar vast aan, FvD is here to stay.

De **VOORZITTER**: Ik wil even zeggen, vanavond ben ik wat ruimhartig, maar normaal gesproken klappen wij niet in de zaal, maar wel bij een maidenspeech. Daar moeten wij ons tot beperken.

De heer **TEKIN** (PvdA): Voorzitter. Laat ik beginnen om alle nieuwe maar ook de herkozen Statenleden van harte te feliciteren met hun eervolle benoeming en natuurlijk ook van mijn kant een bijzondere felicitatie aan de winnaars van 20 maart, GL, DENK en FvD. Maar ook voor de heer Loggen van de VVD, die tegen de verwachting in knap overeind is gebleven. Heel Nederland spreekt over de onverwachte grote winst van FvD en terecht, maar er is ook een andere grote winnaar, GL. In dit huis zijn zij meer dan verdubbeld, een prestatie die wij in ons politieke landschap weinig zien. Een duidelijk politiek signaal van Noord-Hollanders voor onder andere het klimaat, OV, milieu, natuur en betaalbare woningbouw, een signaal dat niet genegeerd mag worden. Kijk ik dan naar de PvdA, dan hebben wij ruim 4.000 stemmen meer behaald dan in 2015. Daar heeft de hogere opkomst zeker aan bijgedragen, maar gelet op de staat van de PvdA kan ik ook concluderen dat er een hernieuwd vertrouwen is in de partij. Ik wil dan ook langs deze weg alle 114.026 Noord-Hollanders die de PvdA het vertrouwen hebben geschonken, van harte bedanken. U heeft gestemd voor een groener, duurzamer en socialer Noord-Holland. Dat zal de inzet zijn van de PvdA in de komende vier jaar. Ik sprak al over de hoge opkomst. Mijn fractie is blij dat de neerwaartse trend is gekeerd, ruim 56% van de Noord-Hollandse kiezers heeft de gang naar de stembus gevonden en dat is de positieve kant. Maar bij die hoge opkomst hebben 178.717 Noord-Hollanders een stem uitgebracht op een partij die tijdens de campagne nergens in de provincie heeft meegedaan, een partij, mijnheer Dessing, zonder noemenswaardig provinciaal programma, een partij, mijnheer Dessing, die met zijn opvattingen vrijwel haaks staat op alle opvattingen waar de PvdA voor staat, een partij die trots is om klimaatontkenner te zijn, een partij die vrouwen wegzet als tweederangsburgers. Ik kan nog wel even doorgaan, de heer Loggen noemde net een paar voorbeelden, maar het is ook een partij die bang was dat op de valreep alles zou wegglippen door gebeurtenissen waar zij niets mee te maken had, waar gewonden vochten om hun leven en waar de overledenen nog niet begraven waren, ging deze partij als enige in Nederland door met de verkiezingscampagne, zaaide fact free verdeeldheid en oogstte bijval voor hun stelligheid over wie de schuldigen waren. Een ongehoorde schoffering en minachting voor de slachtoffers, nabestaanden en iedereen die wel geraakt werd door de verschrikkelijke gebeurtenis in Utrecht. Vanmiddag bereikt ons allemaal het droevige nieuws dat een van de gewonden alsnog is overleden. Wij wensen alle gewonden en nabestaanden heel erg veel sterkte toe. Ik ben lid geworden van de sociaaldemocratische familie omdat ik juist wil opkomen voor de rechten van minderheden, ongeacht geloof, sekse, huidskleur, geaardheid of afkomst. Ik ben lid van de PvdA omdat ik niet het risico wil lopen dat wij door onachtzaamheid onze aarde onleefbaar maken, dat daardoor het leven voor onze kinderen en kleinkinderen moeilijk of zelfs onmogelijk wordt. Ik ben lid van de PvdA, mijnheer Dessing, omdat wij staan voor een inclusieve samenleving, ik ben lid omdat iedereen kan en moet meedoen. Als ik dan naar de samenstelling van PS kijk, dan zie ik een duidelijke minderheid van twee partijen die op twee punten eensgezind is: beide zijn klimaatontkenner, hebben de Klimaatwet niet ondertekend

– ik ben blij met de duidelijke boodschap van de heer Deen – en beide willen de grenzen van ons land sluiten voor migranten en zeker voor moslims. Maar, zij hebben ook een stijl die bepaald niet de onze is. De PvdA zal altijd het debat met deze partijen aangaan en zich rekenschap geven van hun positie, maar waar zij op inhoud of op stijl tegenover de PvdA staan, staan wij in deze arena tegenover deze twee partijen. Wij hebben een maatschappijvisie die haaks staat op het gedachtengoed van deze twee partijen. Wij zijn voor een inclusieve samenleving waarin de wet en niet de willekeur de grenzen bepaalt, waar iedereen zich aan dient te houden ongeacht geloof, huidskleur, sekse, afkomst of geaardheid. Net als in de vorige periode is er ook de komende vier jaar een progressieve meerderheid en dat doet mijn progressieve rode hart harder kloppen. De uitdagingen voor de komende jaren vragen om een stevig progressief antwoord, de klimaatdoelstellingen, bodemdaling, transitie van de landbouw, biodiversiteit, natuur en betaalbare woningbouw, maar ook meer inzet op duurzame OV-oplossingen om maar enkele thema's te noemen. Het zal u niet verbazen dat de PvdA bereid is om aan deze ambities in onze prachtige provincie verder vorm te geven. Het zal u ook niet verbazen dat wij dat niet zullen doen in samenwerking met FvD en dat heb ik hedenmiddag aan de informateur, de heer Smits, medegedeeld. Niet omdat wij FvD uitsluiten, maar omdat FvD de fundamentele waarden die aan de basis liggen van onze sociaaldemocratische maatschappijvisie, uitsluit en daarmee de PvdA uitsluit. Hoe nu verder zult u denken. Wat ons betreft rust er op twee partijen een grote verantwoordelijkheid, GL en de VVD. Wij hebben er bij de heer Smits op aangedrongen zijn opdracht snel af te ronden zodat GL en de VVD samen het voortouw kunnen nemen om te onderzoeken of er een constructieve samenwerking met partijen tot stand kan worden gebracht.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Everduim en het is zijn maidenspeech.

De heer **EVERDUIM** (DENK): Voorzitter. Ik had hier zin in, zekers te weten. Ik kom eigenlijk uit het activisme en dan land ik hier als politicus en daarom wil ik eigenlijk niets voorlezen maar vanuit het hart spreken naar uw hart toe, maar ik ga toch voorlezen. Vandaag begint de toekomst, vandaag schrijven wij geschiedenis. Vanaf vandaag maakt DENK deel uit van PS in Noord-Holland. Vandaag begint een eerlijker en rechtvaardiger Noord-Holland. Wij kunnen er niet omheen dat er op 20 maart 2019 iets fundamenteels veranderd is in Nederland. Hoe moeten wij de uitslag duiden van deze verkiezingen? Ik ben geboren in Den Helder en getogen in de Bijlmer. De visafslag, het bollen pellen is voor mij allemaal niet nieuw, ik groeide ermee op. Ik ben bevoorrecht dat ik verschillende werelden heb mogen zien en ervaren. In de Bijlmer groeide ik op met meer dan 100 verschillende culturen en heb ik de kracht en innovatie mogen aanschouwen en voelen van onze culturele diversiteit. Ik ben Noord-Hollands, Nederlander, Amsterdammer, burgemeester van de Bijlmer. Mijn moeder Surinaams, mijn vader Arubaans, mijn DNA van de Panna people uit Burkina Faso. Ik ben los van bevoorrecht, ook nog eens rijk, superrijk, niet vanuit de materie, maar vanuit de ervaring en kennis vanuit al die verschillende streken die zich in mij huisvesten. Dan kan ik het toch niet laten om in een ruimte als deze te refereren naar de waarheid en realiteit van de mensen die ik vertegenwoordig. Als het grote Europa ontdekte, wat zegt dat over hetgeen wat zij allemaal niet wist en over de eeuwenoude wijsheden, mensen en koninkrijken die zij aantroffen. Segregatie is een oud systeem, een die er niet toe doet in een wereld die alleen maar sneller gaat en dichter naar elkaar toe groeit. Wij kunnen in onze provincie

twee dingen doen: innovatief zijn of achter de feiten aanhollen. Ik kies voor het eerste. Wij kunnen zeggen volksvertegenwoordiger te zijn, maar van wie? Van een groep of twee. Ik kies voor iedereen en dat op een zo redelijk mogelijke manier met educatie als basis, want mensen misleiden is gemakkelijker dan mensen leiden of opleiden. Haat zaaien is gemakkelijker dan de liefde verspreiden, de verbinding maken met de burger neemt tijd en energie, maar dat is wel waar ik voor ga. Laat nou net het laatste hetgeen zijn wat wij nog nooit hebben geprobeerd, althans de meeste politici verdrinken in het papierwerk en zien we op het veld wanneer de stemmen nodig zijn, maar als zij hun zetel hebben, zijn zij nergens te bekennen. Iedereen die mij kent, weet dat ik een man ben van woorden en daden en dat ik van de oplossingen ben, dat ik altijd voor rechtvaardigheid ga. Wij staan momenteel in Nederland op een kruispunt en er moeten keuzes gemaakt worden gebaseerd op eerlijke en juiste informatie. Wij zijn kapitaal sterk maar sociaal arm. Wij investeren in stenen maar niet in de mensen en kiezen ervoor om de mensen die op mij lijken, de schuld te geven. Niet mensen die op mij lijken qua kleur alleen of gebaseerd op hun geloofsovertuigingen, maar ook onze harde werkers, schoonmakers, docenten, kunstenaars, marktkooplieden, mkb'ers. Ook onze toekomst, de studenten van het basis-, vo, mbo, hbo en wo onderwijs. Wij geven al die mensen de schuld, maar als volksvertegenwoordigers behoor je onderdeel te zijn van de oplossing en dat is leiderschap. Een die je niet alleen bewerkstelligt in je eentje, maar in gezamenlijkheid, omdat wij samen genoeg kennis hebben om deze samenleving samen te brengen met al haar verschillen. Iedereen die in de provincie kiest voor segregatie heeft in mij een tegenstander. Eenieder die kiest voor verbinding heeft in mij een zakenpartner voor het leven. Ik ben trots dat wij zo ver gekomen zijn als samenleving dat ik vandaag voor u mag staan als de volgende generatie die onze provincie opnieuw mag vormgeven. Dit is geschiedenis en u bent er allen getuige en onderdeel van. Wij overwegen dan ook een motie in te dienen waarin PS zich uitspreken tegen racisme en discriminatie. Een andere motie die wij overwegen, is een motie waarin PS zich uitspreken voor artikel 1 van de Grondwet en wij rekenen daarbij op uw unanieme steun. Het aanvoelen en kanaliseren van maatschappelijke onvrede is op zich goed, zo werkt democratie nu eenmaal, het aanwakkeren daarentegen en zelfs creëren van maatschappelijke onvrede is niet goed. Dit ondermijnt de democratie. Het aanwakkeren van racisme en discriminatie en de verrechtsing en verruwing is al helemaal uit den boze. Dat is een doodlopende weg die wij niet in moeten slaan. Daarom is het goed dat DENK hier is met ingang van vandaag. DENK is hier om racisme en discriminatie buiten de deur te houden, om verrechtsing en verruwing te bestrijden, om de normen en waarden van de multiculturele samenleving te verdedigen, om waarden als gelijkwaardigheid, verbinding, diversiteit, inclusiviteit te verheffen tot beleid. Het is daarom goed en belangrijk dat DENK nu is vertegenwoordigd in alle bestuurslagen, landelijk, provinciaal en in de gemeenten van dit mooie land. DENK wil dat dit zo blijft en zal zich ervoor inzetten dat het hier nog mooier en beter wordt. DENK wil zich de komende periode vooral inzetten op de volgende speerpunten: DENK wil meer, beter en goedkoper OV – ik was net met het OV richting Haarlem en dat mag echt wel een stukje goedkoper – DENK wil meer woningbouw en meer betaalbare woningen en huizen door het gebrek aan bouwlocaties en kunstmatige schaarste en dit leidt tot hoge huren en huizenprijzen, wij moeten meer sociaal bouwen. DENK wil meer diversiteit en nogmaals minder racisme en discriminatie en dat betekent ook meer diversiteit in banen en stageplaatsen en meer diversiteit

in de provinciale monumenten en daarop zal DENK steeds de voorstellen van de provincie toetsen. Wij rekenen op een goede en vruchtbare samenwerking in de komende periode.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Smaling en het is zijn maidenspeech.

De heer **SMALING** (SP): Voorzitter. Het duiden van de verkiezingsuitslag, waar zal ik beginnen? Wij zijn gehalveerd. De SP is gehalveerd en wat wij horen is dat wij op onderwerpen als klimaat en migratie te genuanceerd waren. Dat is kritiek die wij niet vaak krijgen, dus dat is dubbel wennen. Zijn wij ook half zo luidruchtig de komende vier jaar? Nee, dat zijn wij niet, want dat zijn wij per definitie niet. Bovendien beschik ik – ik ben dan wel nieuw, dat moet ik niet te vaak zeggen want dan irriteer ik de heer Loggen heel erg – maar ik heb twee zeer ervaren fractiegenoten, Remine en Wim, waar ik in het begin zeker op zal vertrouwen, maar later ook. U zult zeker van ons horen, dat zal duidelijk zijn. De drie winnaars, ze zijn al gememoreerd door velen. Gideon – ik ken je achternaam nog niet, want dan zeg ik mijnheer zo en zo maar nu zeg ik Gideon – heeft zichzelf al op een vorstelijke manier gepresenteerd. Ik wil GL buitengewoon feliciteren met hun grote overwinning. Het is een beetje een pleister op onze wonden dat jullie zo gewonnen hebben. FvD is helemaal geweldig om vanuit het niets met negen zetels hier ineens te zitten, dat is een prestatie van formaat, absoluut, daar wil ik u zeer mee feliciteren. Ik wil wel tegelijk ook een paar dingen zeggen die door collega's ook zijn genoemd. Een aantal standpunten zijn aan de rabiate kant naar onze mening, over klimaat. Wij zijn toch van mening dat u de kiezer eigenlijk bedondert als u zegt dat er geen klimaatprobleem is. Als je nou als verstandige mensen beseft dat sinds het begin van de industriële revolutie ik weet niet hoeveel steenkool, gas en olie wat er tientallen miljoenen jaren over gedaan heeft om zichzelf te vormen, de lucht inschieten, dat dat leidt tot een hogere CO2-concentratie in de atmosfeer. Ik neem toch aan dat u verstandige mensen bent en dat u daar een bepaalde mening over heeft die niet zo rabiaat is zoals die verkondigd wordt. Op het gebied van migratie ook, het staat iedereen vrij om daar iets van te vinden. Ik denk ook niet dat je iedereen maar binnen kan laten komen, want dat werkt ontwrichtend, maar bijvoorbeeld naar Afrika zijn we toch schatplichtig. Wij zijn daar in het verleden actief geweest, voor Dakar ligt een eilandje dat heet Gorée, dat is genoemd naar ons Goeree, dat is een slaveneiland en heel veel Afrikanen zijn van daaruit elders in de wereld terecht gekomen. Ik vind dat wij op het punt van migratie goed moeten kijken hoe wij in het verleden met de rest van de wereld zijn omgegaan. Als klap op de vuurpijl komt u met een meldpunt waar leerlingen leraren kunnen aangeven. Ik kan me ook niet voorstellen dat u alle negen het er nu al over eens bent dat dat een goed idee is. Ik zou in tweede termijn graag horen hoe u daarin staat. Ik heb er alle begrip voor dat u tijd nodig heeft om uzelf te organiseren, dat is helemaal het punt niet, maar ik kan mij gewoon niet voorstellen dat u alle negen deze punten allemaal deelt. Daar hoor ik graag in tweede termijn nog wat over. Wat ons betreft, zal ik kort zijn over onze inzet voor deze periode. Wij willen dingen aan mensen verbinden of mensen aan dingen. De provincie gaat over heel veel dingen, natuur, ruimtelijke ordening, externe veiligheid van bedrijven, Omgevingswet, woningbouwquota. Maar wij zullen altijd die onderwerpen verbinden met mensen, het is vaak een afweging tussen benutten en beschermen, of het nou gaat over de kust en duinen of over fabrieken die dicht op woonwijken staan. Wij zullen ook gewoon weer op straat blijven komen, wij laten ons niet kisten omdat de kiezer ons een keer niet helemaal in beeld heeft

gehad. U zult ons zien opereren zoals u dat van ons bent gewend. Wel op een collegiale manier, wij zijn dan wel geen familie of vrienden die een appgroep moeten beginnen, maar wij zullen zeker constructief opereren, en zeker ook behalve op de maandag, daarbuiten.

De **VOORZITTER**: Ik wil u erop wijzen dat er geen sprake meer is van een maidenspeech, interruptie is toegestaan.

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter. Volgens mij waren er twee vragen of misschien een oproep aan GL. Een van de VVD, die vroeg aan zowel FvD als GL, gaan jullie nou als eerste even met zijn tweeën op pad als grote winnaars. Voor zover dat nog niet duidelijk was uit mijn eerste termijn, wij denken dat onze partijen zo lijnrecht tegenover elkaar staan op inhoud, dat wij niet denken dat wij tot een coalitie zullen komen en dat hebben wij vanmiddag meegedeeld aan de informateur. Een tweede oproep kwam van de PvdA, die vroeg GL, neemt u straks verantwoordelijkheid? Stel FvD komt niet tot een meerderheidscoalitie, wat doet GL dan? Wij zullen die verantwoordelijkheid nemen voor het proces. Wij hebben ook uw oproep gehoord om dan te verkennen of wij dat mogelijk samen met de VVD zouden kunnen doen en wij staan open voor zo'n verkenning. Aan FvD hebben wij enkele vragen. Als eerste de opdracht. Klopt het dat de opdracht nu is dat er enkel wordt gezocht naar een meerderheidscoalitie waar FvD deel van uitmaakt? Kunt u dat nogmaals bevestigen? Kunt u ook nogmaals het proces bevestigen dat aanstaande maandag alle partijen gesproken worden en dat dan direct daarna verslag zal worden uitgebracht? Dat is mogelijk van belang voor volgende stappen. Ik ben blij om te horen dat FvD zo hoog opgeeft voor onze democratie, maar ik ben ook wat teleurgesteld. Er wordt door bijna alle partijen gevraagd om meer informatie over uw standpunten. Waar moet het volgens FvD heen met de provincie? Wat heeft voor u de meest prioriteit? Geef deze helderheid. Uw collega's vragen erom en alle inwoners van Noord-Holland hebben daar recht op.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest, u blijft bij uw mening dat u niet deelneemt? Dan mevrouw Zaal.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik heb niet zo heel veel meer toe te voegen aan mijn eerste termijn en helaas hebben wij inderdaad ook niet heel veel nieuwe standpunten voor de toekomst van Noord-Holland hier gehoord. Ik wil wel reageren op de speech van de heer Everduim. Toevallig had ik op mijn papiertje staan artikel 1 van de Grondwet voor de tweede termijn. U heeft als nieuwkomer meteen het gras voor de voeten weggemaaid, maar ik kies voor een iets andere benadering. Hier beneden hebben wij ik geloof vorig jaar of twee jaar geleden artikel 1 van de Grondwet aan de muur gespijkerd. Wij hebben hier ook met zijn allen vandaag de eed of belofte afgelegd. Wij hebben ons trouw gezworen dan wel verklaard aan de Grondwet. Ik ga ervan uit dat dat voor iedereen gemeend was en ik ga u daar ook aan houden. In dit huis houden wij artikel 1 van de Grondwet hoog in het vaandel en dat recht is nog steeds ontzettend belangrijk. De Noord-Hollander wordt steeds diverser en wil zichzelf zijn. Artikel 1 van de Grondwet beschermt ons allen tegen discriminatie en dat is een heel belangrijk verworven recht. Daarnaast staan er nog andere heel veel belangrijke – sorry, ik ben jurist en docent, dan weet u dat meteen – bepalingen in, ik ben vast al aangemeld, zijn er allerlei andere bepalingen in de Grondwet, namelijk de

onderwijsvrijheid, persvrijheid en ook daar hebben wij vandaag allemaal voor gezworen of verklaard dat wij ons daaraan houden en nogmaals, ik ga u daar ook aan houden.

De heer **LOGGEN** (VVD): Voorzitter. Ik had gehoopt vanavond wat meer duiding te krijgen van waar wij nou met elkaar naartoe zouden gaan en na dit debat moet ik zeggen, is mij dat helaas nog niet helemaal duidelijk. Met name waar het gaat over de standpunten van FvD. Die is toch diverse malen uitgedaagd om eens te zeggen, waar staat u nou voor en ja, u heeft een groeiende website, want iedere dag komen er een paar nieuwe onderwerpen op uw verkiezingsprogrammasite, wij kijken er namelijk naar want wij zijn heel erg nieuwsgierig, dat zijn zinnen die verder niet uitgediept worden, maar wij horen graag van u, wat vindt u nou belangrijk en wat in een nieuw te vormen coalitie en akkoord neer zou moeten dalen? Dat vind ik belangrijk om te weten omdat de andere grote winnaar van vanavond heel duidelijk heeft aangegeven van, dit is voor ons heel belangrijk, hier gaan wij voor. Dat heb ik van u nog niet gehoord. Dat is ook een oproep aan mevrouw Pels en dank voor de vriendelijke woorden van de heer Tekin, maar ik vind het belangrijk dat wij de kiezer in Noord-Holland heel serieus nemen en ook verkennen van wat ons met elkaar verbindt in plaats van wat ons scheidt. Dat moeten wij doen in deze informatieronde. Wij moeten elkaar diep in de ogen kijken en zeggen, is dit wat wij willen. Noord-Holland moet bestuurd worden. Wij moeten ruimte geven aan de uitslag en de wens van de kiezer, maar niet tegen iedere prijs.

De heer **ZOON** (PvdD): Als ik naar de uitslag kijk, dan zie ik dat de coalitie flink naar beneden is gegaan. In uw eerste termijn zei u juist dat u eigenlijk op de oude voet verder wilt gaan. Heeft u dan niks geleerd van deze verkiezingen?

De heer **LOGGEN** (VVD): Ik constateer dat u net zo goed luistert als in de vorige periode, namelijk helemaal niet, want dat heb ik helemaal niet gezegd. U moet na afloop de band maar even terugluisteren en proberen ook deze periode wat beter naar elkaar te luisteren.

De heer **ZOON** (PvdD): Ik hoorde vooral dat u weer wegen wilt gaan aanleggen en dat u bereid was om een coalitie te vormen. Als ik die opstelsom maak, dan kom ik weer op het oude stramien uit.

De heer **LOGGEN** (VVD): Als er nou eentje oude politiek bedrijft, dan bent u dat, want u blijft doorgaan in het frame waarin u mij wilt plaatsen. Ik heb in mijn eerste termijn een aantal dingen genoemd waarvan ik het belangrijk vind dat daar aandacht voor komt. Ik heb geen wegen, maar mobiliteit genoemd, ik heb mijn woorden zorgvuldig gekozen, dus ik adviseer u hetzelfde te doen, ga nou niet in deze nieuwe periode ons proberen te vangen in het oude frame. Gaat u nou ook nieuwe politiek bedrijven. Zullen we dat afspreken?

Mevrouw **PELS** (GL): Ik dacht, ik ga toch even in op de uitnodiging, want ik heb ook even op de site gekeken en ik dacht, misschien heeft u tips. Vandaar zie ik behalve de slogan misschien voor verandering, toch wel wat overeenkomsten bij FvD en GL waardoor wij tot een stabiel bestuur met

zijn tweeën zouden kunnen komen, want ik ben het even nagegaan, ik heb ze nog niet kunnen vinden.

De heer **LOGGEN** (VVD): Wij ook nog niet, maar wij zien per dag wel meer punten erbij komen, daarom vind ik het belangrijk dat de informateur de ruimte krijgt om zowel van de heer Dessing als van u, te kijken, wat bindt ons nu. Ogenschijnlijk niet heel veel, sterker nog, er worden steeds meer hobbels met name door de landelijke partijleider op de weg gegooid en toch vind ik het belangrijk dat wij de verkiezingsuitslag wel proberen een plek te geven in een nieuw te vormen coalitie. Als het niet gaat, dan gaat het niet, maar we zijn verplicht om het te proberen. Ik vind het ook de mores in dit huis dat de grootste partij het initiatief neemt en ook de kans krijgt om te kijken of er een stabiele meerderheid te formeren valt en als dat niet lukt, dan moet Noord-Holland nog steeds bestuurd worden en zal de VVD zeker niet weglopen voor haar verantwoordelijkheid.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Ik ben het met de heer Loggen eens dat wij aan duiding nog wel wat werk te doen hebben met elkaar. Ik heb niet het gevoel dat we er na vanavond uit zijn. Ik heb een aantal zaken gehoord waarop ik toch even wil reageren. Ik begin met DENK, complimenten voor de gepassioneerde speech. Het leek wel een preek en daar houden wij nog van ook, dus dat ging goed. Ik ben het met u eens en mooi dat mevrouw Zaal dat noemde, artikel 1 van de Grondwet is nu ook op de muur geschilderd, overigens niet gespijkerd, een oud pand, maar laten wij dat in ons politieke handelen allemaal bij ons dragen. Daar hebben wij ook allemaal ja tegen gezegd en dat betekent ook dat wij fel afstand nemen van racisme en wat voor vormen dan ook waarin wij mensen uitsluiten. Dat is absoluut niet acceptabel. Dan nog even richting de coalitievorming, want daar gaat het uiteindelijk toch over en daar zijn we in ons hoofd allemaal mee bezig. Ik heb gezegd, ik vind inhoud belangrijk, ik wil ook weten wat partijen vinden. Ik heb op zich een positief verhaal gehoord van de heer Dessing die in ieder geval blij was met zijn eigen standpunten en blij met zijn fractie. Daar begint het, dat je in ieder geval blij bent met jezelf en wij gaan nu ook hopen dat ook wij blij kunnen zijn met u en ik zie ernaar uit om kennis te maken met uw fractie en standpunten. Daar heb ik nog wel een vraag over, want een van uw standpunten is bijvoorbeeld, wij willen alle subsidies afschaffen. Dat klinkt lekker rechts, dat scoort ook goed, maar dat betekent wel dat wij bijvoorbeeld in Noord-Holland heel veel programma's hebben waarmee wij bedrijven ondersteunen waarmee wij economische innovatie aanjagen. Toch thema's waarbij ik denk ik DENK aan onze zijde vinden, maar zeker ook FvD, dus dat punt van geen subsidie en ik licht er maar een uit, want het is een van de bullet points. Wat betekent dat nou? Want als wij daar een spade dieper op kunnen gaan, dat wij wellicht dan ook een stap verder kunnen komen, want zoals de situatie nu is moet ik eerlijk zeggen, is dat heel erg lastig. Daar komt nog bij het maatschappijbeeld maar daar heb ik in eerste termijn wat over gezegd.

De heer **DEEN** (PVV): Voorzitter. Ik zal het met gedempte stem doen, want als dit de tendens gaat worden voor de komende vier jaar dat we allemaal twee keer zo hard gaan schreeuwen.

De **VOORZITTER**: U eet allemaal de microfoon op.

De heer **DEEN** (PVV): Want dat is behoorlijk aan de maat. Ik zei het net al, dit is een installatievergadering en wat ons betreft had dat gewoon een feestje moeten zijn, met name voor de nieuwe Statenleden die dit nog nooit hebben meegemaakt. Daarom stoor ik mij eigenlijk enorm en met name, ik pik daar even de woorden van de heer Tekin uit die het nodig vindt om meteen te beginnen met afbranden, de PVV tot op het bot toe af te zagen met misschien nog een andere partij daarbij, maar wat ik werkelijk schandalig vind en dat wil ik hier echt, echt gezegd hebben is dat de heer Tekin het nodig vindt om een walgelijke daad die in Utrecht heeft plaatsgevonden, te misbruiken om een politiek statement te maken. Ik vind het schandalig. Dank u wel.

De heer **TEKIN** (PvdA): Mijnheer Deen, u legt de bal bij mij neer, maar het klopt toch dat de heer Hiddema hiermee is begonnen, dat die daar politiek gewin uit heeft gehaald en niet ik of de PvdA.

De heer **DEEN** (PVV): Ik ga uiteraard niet over de woorden van de heer Hiddema, dat zou wel heel raar zijn, ik spreek u aan op uw woorden die u zojuist heeft gebruikt in uw – was het een maidenspeech of een speech?

De heer **TEKIN** (PvdA): Nee, dat was een speech. Ja maar, die woorden komen niet uit de lucht vallen. Die woorden heeft de heer Hiddema gebruikt op die maandag, om zijn campagne niet stil te leggen.

De **VOORZITTER**: De heer Deen van de PVV en ik denk eerlijk gezegd, zo lang het geluidsvolume niet naar beneden gaat, dat wij een beetje moeten oppassen met de microfoon, want het klinkt erg hard.

De heer **DEEN** (PVV): Nogmaals voorzitter, de heer Tekin probeert nu zijn woorden op iemand anders af te schuiven en ik vind dat een hele laffe ontwikkeling. Nogmaals, ik spreek niet voor de heer Hiddema ik spreek ook niet namens FvD, dat kunnen zij zelf heel goed, dus blijft u nou eens bij uw eigen woorden. U zegt het hier in deze Statenzaal, nog geen uur geleden en dat vind ik afschuwelijk.

De heer **TEKIN** (PvdA): Ja, ja, en ik ga het straks misschien nog een keer herhalen.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Tekin, via de voorzitter graag. Ik geef het woord aan de heer Tekin.

De heer **TEKIN** (PvdA): Ja, misschien dat ik het straks nog een keer zeg, want ik vind het echt een schoffering wat er is gebeurd door de heer Hiddema.

De heer **DEEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan concludeer ik dat hiermee een einde is gekomen aan dit fractiedebat, het duidingsdebat.

5. Afsluiting

De **VOORZITTER**: Dames en heren, het is al een aantal keren gezegd, het is ook de installatievergadering vanavond. Wij gaan wel degelijk met elkaar na dit debat en daartoe nodig ik u uit, straks naar beneden in de Johan Remkeszaal om met elkaar een glaasje te drinken en dat is misschien in sommige gevallen wel nodig om elkaar even wat beter te leren kennen. Dat heeft u ook zelf aangegeven in het debat en dat lijkt mij heel verstandig en heel goed. Ik wil u een ding vragen voordat ik het debat en deze buitengewone Statenvergadering afsluit. Ik vraag u nog even om te blijven zitten, zodat de fotograaf een groepsfoto van u allen, de nieuwe Staten, kan maken in de Statenzaal. Ik vraag u toch even om allemaal te lachen, want die foto gaat een hele tijd mee en daarmee zijn wij er eigenlijk ook weer aan toe straks om gezellig wat met elkaar te drinken. Het is voor iedereen even wennen in de komende maanden. Vanaf maandag gaan wij aan de gang met het inwerkprogramma van de Statenleden. Voor zover u nieuw bent, wil ik u echt adviseren daaraan deel te nemen, dat is heel goed voorbereid door de griffie en dan gaan wij ook juist de mores van goed met elkaar debatteren proberen zo goed mogelijk voor het voetlicht te brengen en ik denk dat iedereen daar het zijne van kan leren en wat dat betreft wil ik u bedanken voor deze avond. Ik sluit hierbij de vergadering en ik zie u graag terug in de Johan Remkeszaal voor een borrel. Dank u wel.

***